

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА

NO. 10 (3466)

ЧАЦВЕР, 24 САКАВІКА, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Зіму правялі, Вясну пагукалі
Гульнёва-канцэртная праграма, якую падрыхтавалі беларусы Цюмені, уключала элементы розных славянскіх абрадаў **Стар. 2**

Самародак-песеннік з Баранавіч
Песні самадзейнага паэта і кампазітара Міхаіла Скрундзя такія вядомыя, што часам іх называюць народнымі **Стар. 2**

Гісторыі з ігольнага вушка
Вышываныя карціны захоўваюць настрой і пачуцці сваіх стваральніц **Стар. 4**

РОДНАЕ

Запрашае “Покліч Палесся”

У трэці раз будучым летам у Нацыянальным парку “Прыпяцкі” пройдзе Міжнародны фест этнакультурных традыцый

Толькі падумаю пра тыя мясціны — і так хораша робіцца на душы! Блішчыць водная гладзь. Па ўсім узбярэжжы рэчкі ловяць сваю ўдачу рыбакі-вудляры. А недзе там, далей, на духмяных лугах, і паляўнічыя са стрэльбамі чакаюць узлёту качак... Гэта — Нацыянальны парк “Прыпяцкі”, у аснове якога — знакамітая палеская рака-прыгажуня Прыпяць. Мне ж падабаецца яшчэ, як лёгкі туман плыве над вадою, і трохі калышучца прыбярэжныя кусты, і чуваць лёгкія ўсплёскі — ці то ляшча, ці то шчупака. На палескіх прасторах кожны знойдзе заняткаў па душы. Ды і проста падыхаць тут лёгка і радасна — бо адчуваеш, як хвалі духмянага паветра вяртаюць цябе ў першабытную гармонію.

Прыгажуні з Палесся

Цяпер у Нацыянальным парку ёсць дзе адпачыць, пагутарыць з цікавымі людзьмі. Падабаецца тут сустрэцца аднадумцам, якія маюць інтарэс да народнай культуры. Сюды едуць носьбіты фальклорных традыцый, абрадаў, спеваў, танцаў, карагодна-вельічных дзей — не толькі з Беларусі, а ўжо і з замежжа. А заснавалі свята “Покліч Палесся” кіраўнік Нацыянальнага парку Сцяпан Бамбіза ды яго папечнікі. Сцяпан Мікалаевіч, дарэчы, і сам родам з гэтага

краю. На фэсце можна і смачнай юшкі адведаць, і шмат цікавага пабачыць, пра сябе раскажаць. Хораша прайсціся па беларускіх падворках, якія ладзяцца да фэсту: адчуваеш там сябе як дома. А зямля беларуская сяброў-добрабытліўцаў заўсёды сустракае гасцінна. Яшчэ можна сёння на Палесці напіцца з крыніц народнай мудрасці, палюбавацца на залацінкі самабытных талентаў. Хораша назіраць, як гарманічна суіснуюць тут сівая мінушчына з энергічнай сучаснасцю. Да фэсту ладзяцца выставы-

Спрадвечныя мелодыі роднай зямлі

продажы вырабаў народных майстроў. Разбярэ, бондары, вышывальшчыцы, ткалі, саломы-ды лозапляцельшчыкі, ганчары вязуць свае тавары.

Сапраўдная народная культура, як мне падаецца, аніколі не стане старамоднаю. Нездарма ж і ў беларускіх суполках замежжа ёсць інтарэс да народных традыцый, абрадаў, спеваў, танцаў, строяў. Ну а “Покліч Палесся” — гэта ж магчымасць пажыць у плыні аўтэнтычнай беларушчыны, а заадно і паказаць сваё мастацтва. Таму я параіў бы ўсім актывістам

беларускага руху з замежжа абавязкова знайсці магчымасць, каб паглядзець на сучаснае жыццё палешукоў, іх культуру ды нешта цікавае і ў сваёй працы скарыстаць. Увогуле ж не варта і сумнявацца: хто хоць аднойчы наведзе гэты гасцінны край, гомельскае Палессе, той пабагачее душою, захоча не раз вярнуцца ў яго цёплыя далоні.

Да сустрэчы ў жніўні!

Мікола Котаў,
рэжысёр падворку
Нацыянальнага парку
“Прыпяцкі”

ВЕСТКІ

Падтрымка — на дзяржаўным узроўні

У Дзяржаўнай праграме “Культура Беларусі” на 2016-20 гады, якая зацверджана Саветам Міністраў, асобным пунктам вылучана супрацоўніцтва з беларусамі замежжа

З дакументам варта бліжэй пазнаёміцца актывістам беларускіх суполак замежжа. “Спадчына”, “Мастацтва і творчасць”, “Архівы Беларусі”, “Беларусы ў свеце”... Па гэтых асноўных кірунках будзе развівацца беларуская культура. Яны і ўнесены самастойнымі падпраграмамі ў маштабную Дзяржпраграму. Як заўважыла раней намесніца Міністра культуры Ірына Дрыга пад час анлайн-канферэнцыі “Праект Кодэкса аб культуры: абмяркуем разам”, у падпраграме “Беларусы ў свеце” разглядаюцца як пытанні культурнай падтрымкі супляменнікаў, так і адукацыйныя, інфармацыйныя.

Мы паведамлялі ўжо: адным з буйных праектаў, прадугледжаных у кірунку развіцця стасункаў з беларусамі замежжа, стане сёлетая адкрыццё Культурнага цэнтра Беларусі ў Кітаі. Чакаецца, што ён пачне працаваць на базе Пасольства і стане месцам правядзення культурных мерапрыемстваў: выстаў, прэзентацый, канцэртных праграм. Усё гэта, безумоўна, вельмі паспрыяе пашырэнню беларускай культуры ў Паднябеснай.

Увогуле ж засяродзім увагу: сярод мэтаў прынятай Дзяржпраграмы нароўні з захаваннем гістарычнай памяці беларускага народа, яго нацыянальна-культурнай самабытнасці, традыцый ды іншых вызначана і садзейнанне захаванню нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці беларускай дыяспары.

ПАДЗВІЖНІКІ

Фенамен Валянціны Піскуновай

Іван Ждановіч

У Рызе прымае віншаванні з юбілеем старшыня Саюза беларусаў Латвіі

Валянціна Аляксандраўна ў беларускім руху — гэта з’ява, і з’ява феноменальная. Думаю, з тым пагодзяцца папечнікі яе з Саюза беларусаў Латвіі, а таксама тыя адказныя асобы з Беларусі ды лідары суполак з розных краін, з якімі яна кантактуе па беларускіх справах.

Трохі пра гісторыю СБЛ, з якім цесна сплечены лёс юбіляры. Спачатку ў Рызе збіраліся аматары беларускай народнай

песні: пагутарыць, нечым памагчы адзін аднаму. Пачалі адзначаць народныя святы, спявалі ды марылі пра сваю суполку. І ў 1990-м было створана Таварыства беларускай мовы “Прамень” імя Францыска Скарыны — цяпер гэта Беларускае таварыства “Прамень”, ім кіруе Алёна Лазарава. Спачатку суполку ўзначальвала Валянціна Кліменка, з 91 па 96 год лідарам быў Алякс Карповіч, з 96-га — Мікола Бурый, а ў 1999-м яго намесніцай абралі Валянціну Піскунову. У 2003-м яна ўзначаліла таварыства, кіравала ім да 26 лютага 2011 года ды перадала свае паўнамоцтвы Алёне Барысаўне. Пры

суполцы, дарэчы, развіваецца ансамбль беларускай народнай песні “Надзея”, створаны ў 1988-м. Усе выканаўцы ў ім беларусы, у рэпертуары — песні толькі на роднай мове, кіруе ім Людміла Серада. Цяпер, між іншым, ансамбль “Надзея” з’яўляецца ансамблем Рыжскай думы. А Саюз беларусаў Латвіі вядзе сваю гісторыю з 17 мая 2003 года: тады на ўстаноўчай канферэнцыі быў створаны Саюз грамадскіх аб’яднанняў беларусаў Латвіі (зарэгістраваны 19.06.2003). І Валянціна Аляксандраўна Піскунова — яго нязменны кіраўнік.

Чуў не раз пра яе моцны характар,

арганізацыйны талент, настойлівасць у дасягненні мэтаў. Такое не ўсім даспадобы. Што ж, чалавек і не цукерка, каб усім падабацца... Валянціна Піскунова — не як усе. Яна энергічна рушыць клішэ, даўнія міфы пра рахмана-паслухмяных, цярдлівых, бясконца кампрамісных беларусаў, якімі нас вельмі хочацца бачыць некаторым дабрадзеем. Дарэчы, знайдзіце ў інтэрнэце карту Вялікага Княства Літоўскага ў гады праўлення вялікага князя Вітаўта (1392-1430): дзяржава займала велізарную плошчу ад Балтыйскага да Чорнага мора. Значыць, маглі ж, умелі слаўныя продкі за

Валянціна Піскунова

сябе пастаяць — не толькі лапці плялі, жыта сеялі ды карагоды Купальскай вадзілі... → **Стар. 3**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Зіму правялі, Вясну пагукалі

Гульніва-канцэртная праграма, якую падрыхтавалі беларусы Цюмені, уключала элементы розных славянскіх абрадаў

У Цюмені 13 сакавіка на дзіцячай пляцоўцы ля возера ў мікрараёне-вёсцы Пляханавы ладзілася цікавая гульніва-канцэртная праграма: святкавалі Масленіцу ды Вясну гукалі. Гэта быў праект розных грамадскіх сіл: Цюменскай абласной арганізацыі "Нацыянальна-культурнае таварыства "Аўтаномія Беларусь" (старшыня Марыя Піскун), актывістаў з сацыяльна-культурнага праекта "Маладзь у сямі адзінай" (кіраўнік Вера Піскун) і Тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання мікрараёна Пляханавы. Дарэчы, Альбіна Селязнёва, старшыня палаты Тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання горада Цюмені, аказала праекту і фінансавую падтрымку. Спачатку мы, беларусы, збірліся Вясну гукаць. А паколькі ў Цюмені жывуць і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў, то арганізатары вырашылі: аб'яднаем у адно свята беларускае Гуканне Вясны і славянскую Масленіцу.

Сцэнар быў такі, што госці свята нібыта пражылі ўвесь вясёлы Масленічны тыдзень разам — за адзін дзень. Вядучыя знаёмілі ўсіх з днямі Масленіцы, і кожнаму з іх былі прысвечаны свае тэматычныя гульні ды конкурсы. На імправізаванай сцэне радалі ўсіх песнямі артысты народнага ансамбля Беларускай песні "Лянок", якім кіруе Клаўдзія Зуева. Уся вёска ім падпявала! Пад народныя песні, беларускія і рускія, ахвотна танцавалі дзеці, нават дарослыя ўдзельнічалі ў конкурсе на самы вясёлы танец.

ТАЛЕНТЫ

Самародак-песеннік з Баранавіч

Іван Іванаў

Песні самадзейнага паэта і кампазітара Міхаіла Скрундзя такія вядомыя, што часам іх называюць народнымі

У адзін з прыездаў у Беларусь Людміла Аннус, кіраўніца суполкі "Сябры" з Нарвы, запытала: ці ведаю я Міхаіла Скрундзя? Гэта, падказала, аўтар шэрагу вядомых песень. Не, мы не знаёмыя... А праз колькі дзён яны з мужам, Віктарам Байкачовым, пабывалі ў гасцях у самадзейнага паэта і кампазітара, даслалі з Нарвы невялічкі тэкст "Братка беларус". Чытаем у ім: "Пэўна, няма беларуса, які б не чуў песні "Братка беларус", "Гаворка беларуская", "Мы вам жадаем"... Песні часам называюць народнымі, хоць у іх ёсць аўтар: Міхаіл Скрундзь з Баранавіч". Дарэчы, творы яго спяваюць у Нарве і на канцэртах, і ў сяброўскіх застольях — таму і пацягнула землякоў з Эстоніі да яго ў госці. Міхаіл запрасіў Людмілу і Віктара ў баранавіцкі Дом культуры напярэдадні навагодніх святаў, таму і сустрэча атрымалася душэўнаю, святачнаю.

Якім пабачылі госці спадара Міхаіла?

Умеюць беларусы і весяліцца, і весяліцца

У гульніва-канцэртнай праграме ўдзельнічала шмат дзяцей

Святочны шум час ад часу перакрываў фанакія крыкі: у спартыўным кутку пляцоўкі было гарача. Там перацягвалі канат, скакалі ў мясках, змагаліся сценка на сценку, кідалі дыскі на трапнасць. А як цікава прайшло шматнацыянальнае "Паляванне на дзіка"! Гэты маскарадны "звер" ставіў свята пад пагрозю, але дарослыя і дзеці прагналі яго снежкамі.

Мы ўрэшце спалілі галоўны сімвал Масленіцы — пудзіла-вобраз Зімы. І

пасля ўжо знаёмілі гасцей з беларускім народным абрадам Гуканне Вясны. Усім дзеткам раздалі белых папяровых жаўранкаў ды расцягнулі белую прасціну. На хвіліну ў Пляханавы стала ціха: усе загадвалі жаданні. Потым птушчак паклалі на прасціну, дружна падкінулі іх у неба з радаснымі крыкамі. Затым птушкамі ўпрыгожылі галінкі дрэў, а Юлія Чарапанавы, начальніца аддзела Беларускай культуры цюменскага Палаца культуры "Будаўнік", спявала абра-

даваю песню-вяснянку.

Пасля канцэртнай і абрадавай частак свята гасцей запрасілі да самавараў: мясцовая гаспадыня частавалі ўсіх білінамі, гарбатаю. Музыка, спевы, звонкі смех у вёсцы не змаўкалі амаль да вечара. А ў фінале быў шматнацыянальны карагод, у якім удзельнічалі рускія і беларусы, украінцы і татары, чувашы і казахі. Ну вось жа можам мы, прадстаўнікі розных народаў, жыць дружна!

Вера Усціменка, г. Цюмень

ПРАЕКТЫ

Грунт мець пад нагамі

Кацярына Аляксандрава

Этнакавярня традыцыйнай народнай кухні "Беларуская глеба" ствараецца ў Іркуцку

Згадаем словы з паэмы Якуба Коласа "Новая зямля": "Дык трэба грунт мець пад нагамі, Каб не бадзяцца батракамі...". Надзённа гучаць! Пра адкрыццё кавярні піша ў фэйсбуку Алег Рудакоў. Дзеліцца навіною, тлумачыць назву: "Чаму "беларуская" — зразумела: будучь гатавацца толькі беларускія нацыянальныя стравы. Дранікі без мукі, а яшчэ "бабка", "зразы", "пражанка", "смажанка", "зацірка". Што да слова "глеба", то гэта — верхні, урадлівы слой зямлі. Глеба родзіць, корміць, дае ўраджай. А значыць і ежу, прыбытак земляробам. У пераносны сэнсе глеба — аснова чаго-небудзь. "Беларуская глеба" і паяноўвае беларусаў у Сібіры. І яшчэ: заснавальнік этнакавярні — Сяргей Яўгенавіч Глебев, сябра клуба "Крывічы", беларус па крыві, народжаны ў Прыбайкалі".

У Іркуцку даўно марылі пра такую кавярню. У памяшканні ў цэнтры горада ўжо ідзе рамонт. У адказ на маё віншаванне з пачынам справы Алег Рудакоў піша: "Амаль увесь актыў клуб "Крывічы" працуе над беларускім зместам кавярні. Шыюцца беларускія касцюмы для афіцыянтаў і бармэнаў, вырабляюцца рэчы з саломкі, збіраюцца старадаўнія прадметы побыту, пляцецца тын... У кавярні фонам будзе гучаць розная беларуская музыка: народная, папулярная, этна-рок, этна-фольк. Усіх "фішак" раскрываць не буду. Запрашаем: прыязджайце — самі пабачыце!"

Галоўнае ж, лічыць Алег Рудакоў: каб госці этнакавярні патрапілі ў сапраўдную беларускую атмасферу. Плануецца, што кавярня будзе даступнай па коштах і самабытнаю. Беларусаў у Іркуцку і вобласці шмат, так што будзе месца для сустрэч. А цяпер шукаюць беларусы Іркуцка шэф-повара: каб валодаў сакрэтамі гатавання беларускіх страў.

Пра сябе Міхаіл Скрундзь кажа: "Я родам з самадзейнасці"

"Прыгожы і вельмі сціплы, уразіў нас улюбёнасцю ў песню, у сваю краіну, у беларускі народ, — напісалі актывісты Беларускай суполкі. — Падарыў нам сапраўдны канцэрт, ці майстар-клас — для двух гледачоў. І спяваў, і вершы чытаў: як напісаныя нядаўна, так і вядомыя. У іх шмат лёгкага гумару, любові да Беларусі, блізкіх людзей. Жартоўныя песні "Цыбуля", "Здумала маці мяне ажаніць", лірычныя "Каханка" ды "Жончка" — пра адметнасці Беларускага светаспрымання. Цяпер песні Міхаіла выконваюць розныя калектывы

Беларусі, а таксама ў суполках замежжа. Яны і ў рэпертуары самабытнага ансамбля "Фэст", у якім Міхаіл ад самага пачатку. Аўтары пішуць: хай ведаюць актывісты беларускіх суполак замежжа, якія жадаюць выконваць песні Міхаіла Скрундзя, што ён гатовы да супрацы з супляменнікамі ў любой краіне.

Каб крыху дапоўніць фактамі эмацыйны ліст, мы звязаліся з Міхаілам па электроннай пошце. Даведаліся: Міхаіл Валянцінавіч нарадзіўся ў мястэчку Наваельня Гродзеншчыны 25 сакавіка 1963 года, аднак жыве ўвесь час у

Баранавічах. Там закончыў 4-ю школу, адслужыў у войску (будбат у Бабруйску) ды ўладкаваўся ў родным горадзе на камбінат хлебапрадуктаў, дзе асвоіў розныя "працоўныя спецыяльнасці": "Усё жыццё захапляўся музыкай, хаця класічнай музычнай адукацыі не атрымаў: вучыўся самастойна, як кажуць — самавучка, — напісаў у рэдакцыю Міхаіл. — Спачатку трохі граў на гітары, і ў 10-м класе арганізаваў ансамбль у школе. Потым граў у ансамблі на камбінаце. Карацей: я родам з самадзейнасці. У школе спрабаваў пісаць словы для іншамоўных песень, бо мелодыі падабаліся, а тэксты — дзе возьмеш? Вось і складваў свае. Пісаў і музыку да сваіх вершаў, спачатку рускамоўных".

У 1990-м Міхаіл пазнаёміўся з Іванам Кусцінскім, прапанаваў яму ўзначаліць самадзейнасць камбіната. А Іван згадзіўся з умоваю, што і Міхаіл выйдзе на кірмашы да людзей ды пачне спяваць. На тым і пагадзіліся. Знайшлі яшчэ аднадумцаў — так і пачаўся гурт "Фэст". "Іван неж папрасіў: паспрабуй напісаць нешта па-беларуску, для "Фэста", — згадвае Міхаіл. — І хоць беларускую мову я не вывучаў (бацька быў

вайсковец), але ж я — этнічны беларус. Першай песняй і стала "Братка беларус". Далей былі "Гаворка беларуская", "Здумала маці мяне ажаніць", "Цыбуля", "Сала", "Каханка", "Мы вам жадаем" ды іншыя.

У 2001-м Скрундзь закончыў Універсітэт культуры і мастацтва "па тэатральнай спецыяльнасці". Шмат гадоў гурт "Фэст" працуе пры баранавіцкім Доме культуры. У 2002-м для гурта быў зорны час, ён стаў шырока вядомым: атрымаў званне лаўрэата прэміі Прэзідэнта "За духоўнае адраджэнне". Сам жа аўтар піша песні і цяпер, кажа: "Каб людзям трохі ўзняць настрой". Песні музыкі-самародка з Баранавіч спявалі і ў аркестры Міхаіла Фінберга, і ў ансамблі "Харошкі", яны ёсць у рэпертуары гурта "Бяседа". А ў замежжы іх спяваюць, як мы ўжо ведаем, у эстонскай Нарве, а таксама гурты "Прымакі" з Польшчы і "Чапурушка" з Расіі. У асноўным, заўважае Міхаіл, іх спяваюць самадзейныя гурты: "Некаторыя песні лічацца беларускімі народнымі. Шкада бывае, калі тую ці іншую песню прысвойваюць сабе плагіятары: гэта псуе мне настрой... Але тое ж і сведчыць: песні людзям падабаюцца!"

ПАДЗВІЖНІКІ

Фенамен Валянціны Піскуновай

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Такіх людзей, як Валянціна Піскунова, стваральнік пасіянарнай тэорыі этнагенеза Леў Гумілёў пачаў называць пасіянарарыямі. Вучоны лічыў: у пасіянарарыі ёсць ад нараджэння здольнасць браць са знешняга асяроддзя энергію больш, чым неабходна толькі для асабістага ды відавочна самазахавання. І яны "выдаюць тую энергію ў выглядзе мэтанакіраванай работы па відазмяненні навакольнага асяроддзя". А меркаваць пра павышаную пасіянарнасць можна зыходзячы з паводзін, псіхікі кожнай канкрэтнай асобы.

Мяркую, калі супляменнікі будуць ствараць кнігу пра сучаснае беларускае жыццё ў Латвіі, то пра рознабаковую грамадскую дзейнасць юбіляркі, пэўна, там будзе цэлая глава. Спадзяюся, увойдуць у летапіс і тэксты з нашай газеты: Валянціна Аляксандраўна спрыяе таму, каб з усіх рэгіёнаў Латвіі, дзе віруе беларускае жыццё, рэгулярна з'яўляліся допісы. У прыватнасці, калі праходзілі "Дні беларускай культуры ў Латвіі-2015", якія прысвячаліся 525-годдзю Францыска Скарыны, то яна і сама пісала, і званіла ў рэдакцыю, і нават раіла, як лепш асвятляць падзеі. Між тым грунтоўную,

багата ілюстраваную работу (на 68 старонак!) "Валянціна Аляксандраўна Піскунова — галоўная сіла беларускага руху ў Латвіі (XX—XXI стагоддзе)" зрабіла ўжо наша няштатная аўтарка з Елгавы Іна Олесавы. Дарэчы, пры падрыхтоўцы гэтага тэкста і я ёй карыстаюся. Каму цікавы досвед працы СБЛ ды яго стваральніка і лідара — пампуйце файл з інтэрнэта: <https://ru.files.fm/u/3ak9q62t#/G/O>. Гэта — ПДФ-файл, з добрай якасцю здымкаў, цікавае вёрсткай.

Не здзіўлюся, калі ў хуткім часе праца Іны Олесавы пабачыць свет і асобнай кнігай. Каштоўны досвед варты пераймання. Актывістам беларускіх суполак з іншых краін там можна ўзяць шмат карыснага, у тым ліку знайсці адказы на пытанні, дзе браць сродкі на грамадскую дзейнасць, як ладзіць маштабныя мерапрыемствы. А рабіла сваю працу

Валянціна Піскунова і лідар армянскай дыяспары Беларусі Георгій Егіазаран

На залатым вяселлі Валянціны і Барыса Піскуновых. 2015 г.

Яна і Ганна Лазаравы

Іна Олесавы на мінулагодні конкурс СБЛ "Беларусы Латвіі. Мінулае і сучаснасць". Рызыкам выдаць некаторыя сакрэты паспяхова дзейнасці Валянціны Піскуновай на ніве беларушчыны: да грамадскіх справаў яна актыўна далучыла сваякоў, родных людзей. Дарэчы, Беларускі фонд культуры надаў Валянціне Піскуновай міжнароднае

ганаровае найменне "Гаспадыня-беларусачка". Можна, вы звярнулі ўвагу: рыжскую суполку "Прамень" узначальвае Алёна Барысаўна Лазарава, а мужа Валянціны Аляксандраўны якраз і завуць Барысам (ён — намеснік галоўрэда газеты "Прамень" і супрацоўнік фірмы "Ilguciems", якую ўзначальвае жонка). Так што Алена Лазарава, вядомы ў

Латвіі грамадскі дзеяч, дэпутат XI сейма Латвіі — гэта іх дачка. На некаторых з імпрэз, пра якія і наша газета пісала, спявалі разам беларускія песні ў нацыянальных строях Алёна з яе дочкамі Ганнай ды Янай. А яшчэ ўнучкі Валянціны Аляксандраўны прафесійна займаюцца мастацкай гімнастыкай: у апошнім, 194-м нумары газеты "Прамень" побач

Валянціна і Барыс. 1965 г.

з артыкулам пра юбілярку на апошняй старонцы змешчаны і здымак Яны і Ганны з віншаваннем: яны сталі майстрамі спорту. "Сёння іду ўнучак віншаваць з 17-годдзем!" — з гонарам казала нядаўна спадарыня Валянціна, калі званіла ў рэдакцыю. Сур'ёзна займаецца спортам і таксама далучаны да справаў беларускай суполкі і яе ўнук Ягор Лазараў. "Дзіцячыя каманды беларускіх таварыстваў "Прамень", "Лянок" і "Уздым" прымаюць удзел у спартакіядах, якія ладзяцца Латвійскай Алімпійскай акадэміяй," — чытаем у вышэйзгаданай працы Іны Олесавы. Змешчаны ў ёй і здымак, дзе ў спартоўцаў беларускай каманды з Рыгі — форма ў чырвона-зялёнай колеры. І Дзяржаўны сцяг Беларусі на здымку ёсць: яго трымае член каманды Ягор Лазараў.

Валянціна і Барыс Піскуновы выхавалі дваіх дзяцей — Андрэя і Алёну, у іх ужо шасцёра ўнучкаў. Андрэй Барысавіч узначальвае фірму "VABEN", якая ўваходзіць у Асацыяцыю прадпрыемстваў-беларусаў Латвіі "Беларускі шлях". А летась Піскуновы ўрачыста адсвяткавалі сваё залатое вяселле. Валянціна Аляксандраўна пры тым падкрэсліла, што яе муж Барыс Акімавіч — гэта чалавек слова, і сама яна больш за ўсё не любіць хлусню. А дзяцей яны вучылі заўсёды самааддана і многа працаваць, мець сваю ўласную думку, займаць актыўную грамадзянскую пазіцыю.

Віншваем, Валянціна Аляксандраўна! Хай і надалей будзе ў Вас моцным здароўе, хай будзе лад у душы, хай поспехі спадарожнічаюць Вам і бліжкім людзям: і ў бізнэсе, і ў грамадскіх справах, якія Вы ўмеете гэтак гарманічна весці — на карысць адно другому.

ПАМЯЦЬ

Вёска Вялікія Прусы: вогненная сястра Хатыні

Рыгор Арэшка

Дзе б ні жылі цяпер нашчадкі тых пакутнікаў, што ацалелі, калі карнікі спальвалі ў вайну беларускія вёскі, — яны памятаюць і цяпер пра трагедыю іх родных людзей

Дзень 22 сакавіка — Дзень памяці ахвяраў Хатыні. Карнікі спалілі гэтую лясную вёску разам з яе жыхарамі ў партызанскай зоне, у Лагойскім раёне якраз на хрысціянскае свята Саракі (Сарака Святых) у ваенным 1943-м. Былі разбураны ўсе 26 хат, забіта 149 чалавек.

А "вогненных вёсак" па Беларусі — тысячы. Пра адну з іх нагадала Людміла Фуга, журналістка з украінскага горада Мікалаева, з мясцовай газеты "Южная правда". Трапіўшы на вечарыну Мікалаеўскай суполкі беларусаў "Голас Радзімы", прысвечаную Дню роднай мовы, яна вельмі расчулілася. Пра тое пісала і ў сваёй газеце, а мы спасылаліся на яе тэкст ("Жывая спадчына" ў Мікалаеве, ГР, 3.03.2016)..

"Вельмі яе расчуліла песня ў выкананні Ірыны Дарафеевай "Спадчына", — напісала нам кіраўніца суполкі Таццяна Дзяменнікава. — Людміла расказала нам паэзію: спявачка падобная да яе матулі, такая ж прыгожая была яна ў маладосці". А маці яе, Марыя, беларуска: нарадзілася 12 ліпеня 1930 года ў вёсцы Стараселле непадалёк ад Грэска — бо ў Грэскім райбюро ЗАГС 11 ліпеня 1947 года ёй была выдадзена паўторная метрыка. У 1954-м выйшла замуж за ўкраінца і пераехала жыць ва Украіну. Кажы: маці вучылася ў Брэсце на швачку, а бацька там служыў. У дзіцячыя гады Людміла ездзіла з бацькамі на радзіму матулі, зберагае ў сэрцы ўспаміны пра цудоўную краіну продкаў. А нядаўна ў Людмілы з'явілася ўнучка (дачка Алена жыве ў Харкаве), і назвалі яе Марыяй: у гонар прабабулі-беларускі, якой не стала ў 2014-м".

Вось што пісала пра сустрэчу з Беларуссю Людміла Фуга: "Мне тады было 10 гадоў, але чэпкая дзіцячая памяць захоўвае ўспаміны пра сапраўдную

беларускую вёску і дзедаву хату з бяравёнаў. У памяці ўсплылі моманты, як мы ўсе разам дружна выходзілі ў поле, рвалі лён і звязвалі яго ў снапы, дапамагаючы дзядулю выконваць калгасную норму. І як збіралі ў лесе лісічкі, прыпадываючы мяккі мох... Памятаю нават той непаўторны водар паветра: свежы пах ігліцы і грыбоў. Дарэчы, дзядуля адзіны з мацінай радні застаўся жывым пасля вайны, а ваяваў у партызанскім атрадзе. Астатнія нашы родзічы былі зажыва спаленыя фашыстамі-карнікамі ў забітых хатах. Мама — ёй тады было 11 гадоў — з маленькім брацікам паспелі збегчы, схаваліся. Яны бачылі, як гарыць іх хата... У вёсцы, пабудаванай нанова, на месцы пахавання астанкаў спаленых людзей усталяваны абеліск: як у Хатыні. Памятаю, мы з мамай стаялі, абняўшыся, ля гранітнай сцяны, дзе выбітыя імяны і прозвішчы загінулых нашых сваякоў. І плакалі...

У лісце ў нашу рэдакцыю сама Людміла Фуга дадае падрабязнасці: "Мама мая родам з Беларусі, якая ў

вайну панесла асабліва вялікія страці. Там фашысты вынішчалі людзей вёскамі. У такой глухой лясной вёсцы і мама нарадзілася. Сям'я была поўная: бабуля, дзядуля, маці, бацька і двое дзяцей. Калі пачалася вайна, бацька мамы, мой дзед, як і ўсе мужчыны, здольныя трымаць зброю, сышоў у лес да партызанаў, якія не давалі супакою фашыстам. Таму ў вёсцы засылялі спецыяльныя карныя атрады, якія спальвалі іх датла: разам з людзьмі. Адночы такі атрад з'явіўся і ў мацінай вёсцы. Калі яе акружалі, дзеці і тыя, хто мог хутка рухацца, беглі ў лес. Мама з малодшым братам, чатырох гадоў, схаваліся на могілках (на краі вёскі, на ўзгорку), адкуль добра была бачна іх хата) і чакалі дарослых. А іх усё не было... Бабуля, якой было толькі 35, усё ўгаворвала сваіх бацькоў, якія не хацелі пакідаць гаспадарку, хутчэй збірацца. А тым часам карнікі замкнулі дзверы, падпалілі хату. Звар'яцелым ад страху дзецям было відаць з пагорка, як яна гарэла. Паўсюль былі чуваць крыкі людзей,

аўтаматныя чэргі. А на другім канцы вёскі палала іншая хата, у якой жылі маці і сястра майго дзеда... Калі прыйшлі партызаны, вёска дагарала. Не ацалела ніводнай хаты. Парэшткі людзей былі пахаваныя ў брацкай магіле на тым жа пагорку на краі вёскі. Гэта была вёска Вялікія Прусы Капыльскага раёна Мінскай вобласці".

Людміла напісала і прозвішчы яе родзічаў, якіх спалілі карнікі: Высоцкая Марыя Іванаўна, 61 год. Высоцкая Ганна Міхайлаўна, 40 гадоў. Высоцкая Вольга Андрэеўна, 35 гадоў. Жылка Алена Пятроўна, 60 гадоў. Жылка Андрэй Паўлавіч, 62 гады. Вечная ім памяць.

Помнікаў вёскам, спаленых у вайну, вельмі шмат па Беларусі. Людміла піша: "Хацелася б яшчэ раз напаміны пра гэта. Асабліва цяпер, калі камусьці вельмі хочацца пагуляць у ваенныя гульні. Можна б ім варты было б пабыць у Беларусі, пачытаць імяны на помніках — імяны жывым спаленых людзей, нашых продкаў. Мы заўсёды будзем пра іх памятаць".

ТРАДЫЦЫ

Гісторыі з ігольнага вушка

Вышыванія карціны захоўваюць настрой і пачуцці сваіх стваральніц

Кацярына Мядзведская

Напярэдадні 8 Сакавіка вышывальшчыцы з клуба “Сюзор’е” прадставілі свае новыя работы на выставе “Прадчуванне вясны” ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі. Якія тэмы, колеры, тэхнікі каму з майстрых бліжэй да душы? Лілія Комак ды Ларысе Захарчанцы, напрыклад, падабаюцца пейзажы, Таццяне Барадзіной — партрэты. Розныя кампазіцыі крыжымак ды гладзю вышывае Святлана Аляксеева...

Што карціны вышыванія, бачна толькі зблізку. Здалёк здаецца: намалёваныя алеем ці алоўкам. Пра вышыўку як высокапрафесійнае майстэрства казаў на вернісажы загадчык кафедры культуралогіі Белдзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў, прафесар Аляксандр Смолік: “Ствараць такія шэдэўры могуць людзі, авяняныя ласкаю ды цяплом сонейка, жыватворнаю сілаю Зямлі і Неба”. Ён падзякаваў вышывальшчыцам, што зберагаюць спадчыну, тэхналогію традыцыйнай вышыўкі. “Памятаю, паўвека таму вышывалі мае сёстры, — казаў Аляксандр Іванавіч. — Дзяўчаты стваралі сабе прыданае: падушчкі, ручнікі, поскілікі... І так было па ўсёй краіне”. А цяпер цікавасць да вышыўкі вяртаецца. Бачна тое па адзенні, што носіць моладзь, а гэта — і вышыванія кашулі, і спадніцы. “Нарэшце надакучыла хлопцам і дзяўчатам масавая “шырпатрэпная” прадукцыя!” — радуецца прафесар. Надалей, ён упэўнены, колькасць майстроў будзе павялічвацца. Сёння ж запатрабаваная спецыяльнасць “народнае дэкарацыйна-прыкладное мастацтва”. Колькі год ужо на яе вялікі конкурс: шмат хто з маладых людзей хоча прафесійна займацца саломкаю,

Японка. Вышыўка Л. Раткевіч

выцінанкаю, ткацтвам...

Кіраўніца клуба “Сюзор’е” Наталля Сак назвала выставу “Прадчуванне вясны” чароўнаю: “Нездарма кажучы, што вышывальшчыцы бачаць свет праз вушка іголки. Для іх усё звычайнае ператвараецца ў сапраўдную казку. Свае гісторыі майстрыхі ствараюць на кавалачках тканіны пры дапамозе іголки ды нітка. А колькі адценняў, эмоцый, пачуццяў, незвычайных сюжэтаў можна пабачыць у кожным творы!”

Пра тое, што вышыўка і лекуе, казала мне ў гутарцы Людміла Раткевіч: “З’яўляецца адчуванне шчасця, задаволенасці, калі з-пад іголки нараджаецца карціна. Колеры мне падабаюцца яркія: буйства фарбаў надае сілаў, дорыць радасць, натхненне. Вышываючы, забываюся на свае праблемы, нягоды”. Вышыўкай займаліся і маці, і бабуля майстрыхі, сама яна да занятку прывучаная з дзяцінства. Муж Людмілы ўсяляк яе падтрымлівае

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

ў захопленні. Праз інтэрнэт заказвае прыгожыя, рэдкія схемы. Такія, напрыклад, як іконы вядомай балгарскай дызайнеркі-мастачкі Стаянкі Іванавай. За некаторымі ездзіць нават у Маскву. Дапамагае з афармленнем: падбірае рамкі, кампануе карціны па серыях.

Важнаю часткай жыцця вышыўка стала і для адной з заснавальніц клуба Людмілы Зайцавай. Вышывае ўжо больш за 15 год. Заўсёды ў рабоце дзве-тры карціны. І на кожную патрэбна месяцаў пяць-шэсць. Твораў у яе ўжо шмат, і спыняцца не збіраецца. “Не паверыце: вышываю па 8-10 гадзін у суткі, а хочацца яшчэ і яшчэ!” — гаворыць яна. Сярод работ Людмілы на

Пад час выставы майстрыхі дзяліліся новымі ідэямі вышыўкі

выставе — нацюрморты з яблыкамі, цюльпанамі, пейзажы. Адна незвычайная, падобная на чорна-белы фотаздымак: як дзяўчынка глядзіць у вакно, за якім мітуслівы горад... А на вышыўцы “Рыбачок” — хлопчык, адзін у адзін, гаворыць Людміла, яе ўнук Захар. У свае 8 год малы добра ведае, што такое вышыванне, цікавяцца рукадзелем і нявесткі.

Абедзве вышывальшчыцы Людмілы, з якімі я гутарыла, прымалі ўдзел амаль ва ўсіх выставах клуба “Сюзор’е”. А іх за 8 год існавання было больш 30. Да кожнай рыхтуюць новыя творы, радуецца, калі іх работы некаму падабаюцца. Прызнаюцца: ніводнай вышыўкі яны не прадалі, а падарыць — іншая справа:

тое робяць з задавальненнем. Дарэчы, важны кірунак работы “Сюзор’я” — дабрачыннасць. Клуб сябрае з Лагойскім дзіцячым домам інвалідаў. Часта едуць туды майстрыхі з падарункамі: адзеннем, цацкамі, кніжкам. Праводзяць там і майстар-класы: навучаюць хлопчыкаў і дзяўчынак вышыўцы, пасля ладзяць сумесныя выставы. І дзеці чакаюць тых прыездаў, з дапамогаю вышывальшчыц акупаюцца ў асаблівы свет, у якім няма болю, усе цяжкасці — вырашаюцца, а ўсе мары — ажыццяўляюцца.

Як бачым, вышыўка не толькі, нібы нітачка, звязвае мінулае і сучаснасць, але і паядноўвае сэрцы ў пачуццях дабрыві, міласэрнасці, прыгажосці.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Ліепая гасцей сустракае

Суполка “Мара” ў латвійскім горадзе рэалізуе праект “Беларусь — Латвія: насустрач адзін другому”.

Хлебам-соллю сустракалі мяне супляменнікі з беларускай суполкі “Мара” — я быў запрошаны да іх як паэт, аўтар слоў песень. Сустрэча праходзіла ў плыні праекта “Беларусь — Латвія: насустрач адзін другому”. Ладзіўся невялікі, але шматмоўны канцэрт, у якім гучалі песні на мае словы кампазітараў Станіслава Клімава, Альберта Белуса, Міколы Яцкова. Спачатку выступаў беларускі гурт з Ліепай “Паўлінка”, ім кіруе Жанна Буйніцкая: гучалі песні “Матулін рушнік”, “Пуцяводная ніць”, “Дзічка”, “Дранікі”. Далей мясцовы рускі ансамбль “Ярыло” (кіраўнік Кацярына Цэма) спяваў “Ой, да втрэскаля...”. Салістка польскага ансамбля “Burszynki” Мечыслава Загерэ выканала песню “Мірта” ў перакладзе на польскую мову пад акампанемент Ілоны Шакеле. Далей “Ярыло”, а затым і Мечыслава спявалі латгалскую народную песню “Rūžepa” ў маім перакладзе на рускую і польскую мовы.

Беларускім гуртом “Паўлінка” ў Ліепай кіруе Жанна Буйніцкая

Я прачытаў некалькі сваіх вершаў, адрасаваных дарослым і дзецям. Дарэчы, у зале былі і вучні адной са школ Ліепай. На завяршэнне гурт “Паўлінка” спяваў “Dzimta valoda” (“Родная мова”): музыка Айнара Віргі, словы малдаўскага паэта Рыгора Віеру. Гучаў і гімн Ліепай “Pilsēta kurā piedzimst vējš” (“Горад, дзе народжаны вецер”) палатышску і ў маім перакладзе на беларускую мову. Песню “Dzimta valoda” я пераклаў па просьбе актывісткі

ліепайскай суполкі Валянціны Грыбоўскай, а пасля і гімн Ліепай — па просьбе Жанны Буйніцкай. Гэта беларусы рыхтавалі нумары ў канцэрт этнаатарыстваў на розных мовах, і ён прайшоў паспяхова. Пераклад гімна Ліепай ў мяне атрымаўся вольным, ад імя беларусаў, якія жывуць у горадзе. У ім ёсць радкі: “Горад, дзе народжаны вецер, народжаны вецер,/ Горад пад ліпамі лепшы на свеце,/ Горнеш і туліш нас да сябе,/ З намі ты ў радасці і ў жур-

бе./ Горад, дзе народжана вера, народжана вера,/ Дзе абярэгам бурштынавы бераг,/ Божа, ад буры крылом заслані!/ Тут мы пусцілі свае карані...”

Выказаю словы падзякі за гасціннасць, цеплыню сэрцаў сябрам беларускай суполкі “Мара” і ўсім, хто паўдзельнічаў у імпрэзе. Спадзяюся, мы яшчэ сустрэнемся, і прыгожых песень хопіць на ўсіх.

Станіслаў Валодзька,
г. Даўгаўпілс, Латвія

ВЕСТКИ

Сталі пабрацімамі

Беларускі горад Чачэрск ды эстонскі Пылва будуць больш актыўна развіваць супрацоўніцтва

Пагадненне аб пабрацімстве падпісалі старшыня Чачэрскага раённага ўладзіміра Краўчанка і старэйшыня Пылваскага павета Ула Прээдэн. Як паведаміла абласная газета “Гомельская праўда”, госці пад час візіту ў Эстонію прадставілі пабрацімам свае інвесперакты, прапановы па культурным абмене і турызме. Яны наведалі некаторыя прадпрыемствы, сацыяльныя аб’екты і Рапінскі інкубацыйны цэнтр для прадпрыемальнікаў.

Як ацэньваюць беларусы вынікі візіту ў Эстонію? “Паездка была вельмі карысна: мы абмяняліся цікавым досведам працы, — адзначыў член дэлегацыі, намеснік старшыні райвыканкама Пётр Несцяровіч. — Нашы калегі з Эстоніі, пераканаліся, дасягнулі значных поспехаў у дрэвапрацоўцы, на прадпрыемствах там поўны цыкл вытворчасці: ад сыравіны да гатовай прадукцыі. У культурнай сферы нам падаліся цікавымі эстонскія праекты “Творчы кацёл нацыянальных культур” і “Фестываль гульні”.